

MIHAELA DANIELA CÎRSTEA
LAURA RALUCA SURUGIU

CAIET DE VACANȚĂ

Limba și literatura română

CLASA A V-A

CORINT
EDUCAȚIONAL

Cuvânt-înainte

Cele trei caiete destinate elevilor din clasele a V-a, a VI-a și a VII-a își propun să ofere acestora o alternativă plăcută și activă pentru petrecerea timpului liber din perioada vacanțelor școlare. Cărțile au fost concepute ca un instrument util de reamintire a principalelor noțiuni asimilate în timpul anului școlar, dar și ca o modalitate interesantă de a descoperi misterele textului literar.

În primul rând, aceste culegeri au o valoare practică, aceea de a-i consolida elevului deprinderile dobândite, de a-i fixa achizițiile și cunoștințele la limba și literatura română. Exercițiile propuse au un nivel mediu de dificultate, pentru că scopul acestor cărți este acela de a-l ține pe elev conectat la materia deja asimilată, pregătindu-l treptat pentru trecerea la un nivel superior de studiu. Itemii au fost concepuți în relație cu obiective diverse, acestea vizând atât înțelegerea și interpretarea unui text literar, cât și producerea unor mesaje scrise.

În al doilea rând, un atu al acestor culegeri este reprezentat de propunerea unor texte-suport mai ample ca dimensiune, ceea ce poate reprezenta un punct de plecare pentru încurajarea plăcerii de a citi. Au fost alese atât texte din literatura română, cât și texte din literatura universală, astfel încât copiii să poată lua contact cu diferite tipuri de mesaj și de forme de scriere a unei opere literare.

Fiecare unitate din culegere este împărțită în trei secțiuni: **Să ne amintim, Să descifrăm textul literar și Să ne jucăm**, propunând o abordare diferită a unei opere. În prima secțiune, abordarea textului este una clasică, familiară elevilor din lucrul la clasă cu manualul sau cu auxiliarele școlare, exercițiile vizând operarea cu acele conținuturi din programa școlară. A doua secțiune încearcă să îl determine pe elev să descopere gustul pentru lectură, exercițiile vizând mai mult abilitatea de înțelegere a unui text la prima vedere, dar și exprimarea unei opinii pornind de la fragmentele citate. În sfârșit, ultima parte îi îngăduie elevului să se relaxeze prin propunerea unor sarcini de lucru inedite.

Caietele de vacanță au scopul de a le oferi elevilor un instrument de lucru util, o formă de pregătire continuă și o modalitate diferită de petrecere a timpului liber.

Autoarele

CUPRINS

Cuvânt-înainte – 3

1. UNIVERSUL CĂRȚII ȘI AL COPILĂRIEI – 5

- I. Să ne amintim – 5
- II. Să descifrăm textul literar – 12
- III. Să ne jucăm – 18

2. LUMI FABULOASE – 19

- I. Să ne amintim – 19
- II. Să descifrăm textul literar – 27
- III. Să ne jucăm – 36

3. PERSONAJUL – 38

- I. Să ne amintim – 38
- II. Să descifrăm textul literar – 49
- III. Să ne jucăm – 55

4. NATURA – 57

- I. Să ne amintim – 57
- II. Să descifrăm textul literar – 66
- III. Să ne jucăm – 74

5. VERS ȘI IDEE – 75

- I. Să ne amintim – 75
- II. Să descifrăm textul literar – 83
- III. Să ne jucăm – 88

6. HAI SĂ POVESTIM! – 90

- I. Să ne amintim – 90
- II. Să descifrăm textul literar – 99
- III. Să ne jucăm – 111

1. Universul cărții și al copilăriei

I. Să ne amintim

A. Citește cu atenție textul și apoi răspunde la cerințele formulate:

Am 15 ani. Scriu un jurnal și un roman. Imit literatura. Copii stilistice după autori de mâna a doua. N-am nimic al meu. Sunt acolo „expresii frumoase”, personaje după realitate, dialoguri aiurea, descrieri de peisaj, decalcuri. Nimic nu mă va întrista și scârbi mai mult pe lume decât această teatralitate infectă, de care sunt conștientă abia după câțiva ani, recitind cele două caiete abandonate. Pe scena jurnalului, într-o regie de doi bani, jucam un rol prost, mediocru. Replicile nu erau ale mele. Nici teme, nici problemele. Prostia îmi era regizor. Prostie letală. Mă scutur de dezgust ca de o epidermă străină.

Zece piei de teatralitate lepădată. Piei aruncate în foc. După care – zece ani de căutare, poate nu chiar inutilă. Ca-n poveste. O să te regăsești. Și-un Spirit al Rătăcirii Bune, poate, o să te conducă prin pădurea de indicatoare. Un prieten rău și bun.

(Simona Popescu, **Exuvii**)

► 1. Scrie câte un sinonim contextual pentru fiecare dintre următoarele cuvinte din textul dat: *a imita, realitate, abandonate, probleme.*

► 2. Completează tabelul de mai jos, bifând opțiunea corectă pentru cuvintele din prima coloană:

Cuvântul	Diftong	Triftong	Hiat
autori			
doua			
meu			
frumoase			
teatralitate			
piei			

1.

Universul cărții și al copilăriei

▶ **3.** Precizează câte litere și câte sunete au cuvintele următoare, prezente în textul dat:

stilistice ___ litere ___ sunete
această ___ litere ___ sunete
cele ___ litere ___ sunete
zece ___ litere ___ sunete

▶ **4.** Transcrie din fragmentul dat două cuvinte derivate, iar apoi explică modul în care acestea s-au format.

▶ **5.** Desparte în silabe următoarele cuvinte:

întrista _____
conștientă _____
regie _____
indicatoare _____

▶ **6.** Completează tabelul de mai jos cu informațiile solicitate pentru cuvintele subliniate din text:

Cuvântul	Partea de vorbire	Genul	Numărul	Cazul	Funcția sintactică

▶ **7.** Alcătuieste enunțuri în care substantivul *poveste* să fie folosit în cazurile nominativ, acuzativ și dativ.

▶ **8.** Precizează modul și timpul următoarelor verbe:

scriu _____ recitind _____
nu va întrista _____ jucam _____
sunt _____ o să conducă _____

► 9. Transcrie un predicat nominal din fragment.

► 10. Notează **A** pentru enunțurile pe care le consideri adevărate și **F** pentru cele pe care le consideri false:

- _____ Textul citat aparține genului liric.
- _____ Narațiunea este la persoana I.
- _____ Personajul din fragmentul citat este un adolescent.
- _____ Naratorul scrie poezie.
- _____ În scrierile sale, naratorul nu folosește „expresii frumoase”.

► 11. Încercuiește varianta corectă de răspuns:

- Personajul narator are:
a. 10 ani; **b.** 15 ani; **c.** 20 de ani.
- Personajul recitește caietele:
a. după câteva luni; **b.** după câțiva ani; **c.** niciodată.
- Când recitește caietele abandonate, naratorul este:
a. bucuros; **b.** încântat; **c.** dezgustat.
- Figura de stil din enunțul *Sunt acolo „expresii frumoase”, personaje după realitate, dialoguri aiurea, descrieri de peisaj, decalcuri* este:
a. comparația; **b.** personificarea; **c.** enumerația.

► 12. Scrie două argumente pentru a încadra textul dat în genul epic, prin referire la fragmentul citat.

► 13. Scrie două idei principale din fragmentul citat.

► 14. Notează trei caracteristici ale personajului-narator.

- 15. Scrie o continuare, de 5–7 rânduri (50–70 de cuvinte), pentru fragmentul citat.

B. Citește cu atenție textul și apoi răspunde la cerințele formulate:

Începuturile mele stau sub semnul unei fabuloase absențe a cuvântului. Urmele acelei tăceri inițiale le caut însă în zadar în amintire. Despre neobișnuita înființare a graiului meu aveam să primesc o înșirare de știri numai târziu, de la Mama și de la frații mei mai răsăriți. Aflai atunci că în cei dintâi ani ai copilăriei mele cuvântul meu nu era cuvânt. Cuvântul meu nu semăna cu nimic. Nici măcar cu o stângace dibuire pe la marginile sunetului cu atât mai puțin cu o prefigurare a unei rostiri articulate. Adevărat e, pe de altă parte, că mușenia mea plutea oarecum în echivoc și nu îndeplina chiar în toate privințele condițiile unei reale mușenii, căci lumina cu care ochii mei răspundeau la întrebări și îndemnuri era poate mai vie și mai înțelegătoare decât la alți copii, iar urechea mea, ispitită de cei din preajmă, se dovedea totdeauna fără scăderi. Când eram pus la încercare, cedam pe planul mișcării și al faptei. Gestul meu contura întocmai semnificația poruncii. O dorință rostită de cineva își găsea răsunetul în actul cel mai prompt. Totuși, împlineam aproape patru ani – și încă nu pronunțasem niciun cuvânt. Nici barem cuvintele de temelie ale vieții: „Mamă” și „Tată”. Cazul, prezentând fețe atât de ciudate, nu putea să aibă decât două explicații, între cari nici astăzi nu m-aș simți chemat să decid. [...] Într-o zi, Mama, cuprinsă de neliniște și îngrijorare, dar purtată de nădejdea unei dezlegări, găsi de cuviință să mă ducă la oraș, să mă arate unui doctor. Nu mai era nimic de ascuns. Medicul, un vechi prieten al familiei, mi-a pus mâna pe creștet, mi-a pipăit maxilarele și pe urmă m-a cercetat ca pe o pasăre, căreia, printr-o ușoară tăiere sub limbă, i-ai putea dăruia grai omenesc. „Copilul e întreg”, fu încheierea liniștitoare a doctorului. Sosiți acasă, Mama mai făcu o ultimă încercare să mă ademenească în sfera sunetului. Hotărâse să mă ia cu binișorul, ca pe-un copil mare, și-mi vorbi. Se căznea să mă înduplece, să-mi stârnească mândria. „Dragul mamei, tu ești copil mare de-acum! Va trebui să vorbești... Asta nu se poate... Așa nu mai merge... Ne faci de rușine... Azi-măine, copiii din sat au să spună că ești mut...” M-am uitat la mama cu aceiași ochi, mereu limpezi, vii, înțelegători. Q ascultam, dar nici după această caznă cuvântul meu nu voi să se aleagă numaidecât. A doua zi însă, după cine știe ce noapte de zbucium pe care am uitat-o acolo în viața fără de grai, m-am dus lângă ea. Și prinsei a vorbi vorbe legate. Țineam mâna, rușinat, peste ochi, și vorbeam. De sub streășina degetelor și a palmei cu care mă apăram încă de lumea cuvântului, graiul ieșea din gura mea întreg, lămurit, picurat ca argintul strecurat.

(Lucian Blaga, **Hronicul și cântecul vârstelor**)

► 1. Scrie câte un antonim contextual pentru fiecare dintre următoarele cuvinte din textul dat: *începuturile, târziu, a ascunde, zbucium.*

► 2. Completează tabelul de mai jos, bifând opțiunea corectă pentru cuvintele din prima coloană:

Cuvântul	Diftong	Triftong	Hiat
fabuloase			
caut			
aflai			
muțenia			
mi-a			
streășina			

► 3. Precizează câte litere și câte sunete au cuvintele următoare, prezente în textul dat:

marginile ___ litere ___ sunete
 echivoc ___ litere ___ sunete
 urechea ___ litere ___ sunete
 încheierea ___ litere ___ sunete

► 4. Transcrie din fragmentul dat două cuvinte derivate, iar apoi explică modul în care acestea s-au format.

► 5. Desparte în silabe următoarele cuvinte:

condițiile _____
 totdeauna _____
 liniștitoare _____
 streășina _____

Precizează regulile pe care le-ai folosit pentru despărțirea în silabe.
